

PRAKSISOVERSIGT · STRAFFERETSPLEJE

Praksisoversigt over falsk forklaring og falsk anmeldelse (straffeloven §§ 158-165)

Straffelovens kapitel 17 – gerningsindhold, forsætsbevis og strafudmåling

Version 2 · Opdateret 7. sep. 2026 · 67 afgørelser · 1998-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Straffelovens kapitel 17 om falsk forklaring og falsk anklage værner om rigtigheden af det oplysningsgrundlag, domstole og forvaltning træffer afgørelser på. Bestemmelserne spænder fra den vidneansvarsbelagte forklaring for retten i § 158 over erklæringer på tro og love i § 161 til falsk anklage mod en uskyldig i § 164 og den generelle falske anmeldelse i § 165. Praksis viser et markant strengt udgangspunkt – ubetinget fængsel i 30-60 dage er normalen både for falsk vidneforklaring og for falsk voldtægtsanklage – men også et krævende bevistema, hvor enhver rimelig tvivl om forsæt fører til frifindelse. Oversigten bygger på den konsoliderede straffelov (LBK af 14. november 2025), forarbejderne fra 1930 til lov nr. 636 af 8. juni 2016 og Rigsadvokatmeddelelsens afsnit om falsk anklage og falske strafafsonere.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Straffelovens kapitel 17 beskytter rigtigheden af det grundlag, retter og myndigheder træffer afgørelser på – ikke edens hellighed; kapitlets overskrift blev i 1930 netop valgt for at markere, at det er forklaringens urigtighed og ikke eden, der er strafbar.
- 02** § 158 rammer kun forklaring afgivet for retten (herunder ved telekommunikation, for en udenlandsk ret og for EU-Domstolen); urigtige oplysninger til politiet uden for retten må henføres under §§ 162-165.
- 03** Udgangspunktet for falsk vidneforklaring for retten er ubetinget fængsel i 60 dage; betinget straf forudsætter særlige omstændigheder som meget lang sagsbehandlingstid eller at forholdet kun nåede forsøgsstadiet.
- 04** Bevidst udeladelse af væsentlige oplysninger kan udgøre falsk forklaring efter § 158, selv når det direkte sagte isoleret set er korrekt.
- 05** Den sigtede i en offentlig straffesag straffes ikke for falsk forklaring, jf. § 159, stk. 1, og et vidne, der var berettiget til at nægte forklaring, kan få straffen nedsat eller bragt til bortfald efter § 159, stk. 2.
- 06** Anstiftelse af og medvirken til en andens falske forklaring straffes efter § 158, jf. §§ 21 og 23, også når vidnet afviser opfordringen, så forholdet forbliver på forsøgsstadiet.

- 07** En advokats medvirken til klientens falske forklaring er en selvstændig skærpende omstændighed og kan udløse frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed efter retsplejelovens § 138, jf. straffelovens § 79.
- 08** § 164, stk. 1 kræver forsæt til alle led i gerningsindholdet – både til oplysningernes urigtighed og til, at en uskyldig derved sigtes, dømmes eller undergives strafferetlig retsfølge.
- 09** Efter § 164, stk. 4 skal strafudmålingen afspejle grovheden af den forbrydelse, anmeldelsen angår, hvilke efterforskningskridt den udløste, og krænkelsen af den falsk anklagede.
- 10** Udgangspunktet for anklagemyndighedens strafpåstand ved falsk anklage om voldtægt er fængsel i 30 dage efter skærpelsen ved lov nr. 636 af 8. juni 2016, hvor niveauet blev forhøjet med halvdelen fra 20 dage.
- 11** Landsretterne gør som udgangspunkt ikke straffen for falsk voldtægtsanklage betinget – heller ikke med vilkår om samfundstjeneste og heller ikke ved lang sagsbehandlingstid.
- 12** Selvangivelse og fuldstændig tilståelse kan efter § 82, stk. 1, nr. 9 nedsætte straffen med omkring en tredjedel, men fører ikke i sig selv til, at straffen gøres betinget.
- 13** Udgangspunktet ved falsk selvanklage efter § 164, stk. 3 er ubetinget fængsel i 10 dage i de almindelige identitetssager, mens den dømte, der lader en anden afsone i sit sted, og den falske afsoner skal mødes med henholdsvis 60 og 30 dages ubetinget fængsel.
- 14** § 165 anvendes, hvor anmeldelsen ikke peger på en konkret uskyldig – typisk fingerede indbrud, tyverier og røverier – og kombineres i praksis næsten altid med bedrageri eller forsøg herpå efter § 279.
- 15** Domfældelse for falsk forklaring kan udløse udvisning også af EU-borgere, fordi forholdet efter sin karakter udgør en reel, umiddelbar og tilstrækkelig alvorlig trussel mod en grundlæggende samfundsinteresse.
- 16** Den, der ved bevidst usande forklaringer selv har givet anledning til sigtelse eller frihedsberøvelse, kan få erstatningen efter retsplejelovens kapitel 93 a nedsat eller helt afskåret på grund af egen skyld.
- 17** Den falsk anklagede kan efter § 164, stk. 5 kræve, at domsslutningen offentliggøres, og den, der har afgivet den falske anmeldelse, kan pålægges at erstatte statskassens udgifter til de efterforskningskridt, anmeldelsen udløste.

§ 1 Kapitel 17's systematik og strafferammer

Straffelovens kapitel 17 er bygget op omkring en glidende skala, hvor strafferammen følger dels forklaringens processuelle ramme, dels dens konsekvenser for tredjemand. Den strengeste bestemmelse er ikke den, der angår forklaringen for retten, men den, der angår anklagen mod en uskyldig.

Bestemmelse	Gerningsindhold	Strafferamme
-------------	-----------------	--------------

§ 158, stk. 1	Falsk forklaring for retten, herunder ved anvendelse af telekommunikation og for en udenlandsk ret	Fængsel indtil 4 år
§ 158, stk. 2	Falsk forklaring for De Europæiske Fællesskabers Domstol	Fængsel indtil 4 år
§ 158, stk. 3	Det falske udsagn angår alene noget uden betydning for det, der søges oplyst	Straffen kan gå ned til bøde
§ 159, stk. 1	Falsk forklaring som sigtet i offentlig straffesag eller under afhøring, hvor forklaring ikke må kræves	Straffrihed
§ 159, stk. 2	Falsk forklaring for retten, hvor den afhørte var berettiget til at nægte forklaring	Nedsættelse, under formildende omstændigheder bortfald
§ 160	Grov uagtsomhed ved afgivelse af urigtig forklaring	Bøde eller fængsel indtil 4 måneder
§ 161	Falsk erklæring på tro og love eller på lignende højtidelig måde til offentlig myndighed	Bøde eller fængsel indtil 2 år
§ 162	Urigtig erklæring til offentlig myndighed om forhold, man er pligtig at afgive forklaring om	Bøde eller fængsel indtil 4 måneder
§ 163	Urigtig skriftlig erklæring eller bevidnelse til brug i retsforhold, der vedkommer det offentlige	Bøde eller fængsel indtil 4 måneder
§ 164, stk. 1	Urigtige oplysninger til offentlig myndighed med forsæt til, at en uskyldig sigtes, dømmes eller undergives strafferetlig retsfølge	Fængsel indtil 6 år
§ 164, stk. 2	Tilintetgørelse, forvanskning eller bortskaffelse af bevis, eller tilvejebringelse af falsk bevis	Fængsel indtil 6 år
§ 164, stk. 3	Falsk selvanklage eller anklage af en anden med dennes samtykke	Bøde eller fængsel indtil 1 år
§ 165	Anmeldelse af en strafbar handling, der ikke er begået, eller falske klagemål	Bøde eller fængsel indtil 6 måneder

To sondringer er afgørende for den praktiske anvendelse. **For det første** afgør forklaringens forum, hvilken bestemmelse der kan anvendes: [§ 158](#) er forbeholdt forklaringen *for retten*, mens urigtige oplysninger afgivet til politiet eller en forvaltningsmyndighed uden for et retsmøde må henføres under [§ 162](#), [§ 163](#), [§ 164](#) eller [§ 165](#). **For det andet** afgør forsættet og den anmeldtes identitet valget mellem [§ 164](#) og [§ 165](#): peger de urigtige oplysninger på en bestemt – men ikke nødvendigvis navngiven – person, og er der forsæt til, at denne sigtes, anvendes [§ 164, stk. 1](#); er der derimod tale om en anmeldelse af et forhold, der slet ikke er begået, uden at en konkret uskyldig udpeges, anvendes [§ 165](#).

Ud over frihedsstraffen indeholder [§ 164, stk. 5](#) en særlig oprejsningsregel: efter den forurettedes begæring kan retten bestemme, at domsslutningen og så meget af domsgrundene, som retten skønner fornødent, skal kundgøres offentligt.

LOV

[Straffeloven § 158, stk. 1-3](#)
[Straffeloven § 159, stk. 1, 2](#)
[Straffeloven § 160](#)
☐ ☐ ☐

[Straffeloven § 161](#)[Straffeloven § 162](#)[Straffeloven § 163](#)[Straffeloven § 164, stk. 1-5](#)[Straffeloven § 165](#)

§ 2 Forarbejderne: fra mened til falsk forklaring

Kapitlets nuværende udformning er resultatet af fem lovgivningsmæssige indgreb, der alle har flyttet tyngdepunktet væk fra edens formalia og over mod udsagnets indhold og dets konsekvenser.

1930 – kapitlets navn som programerklæring. I bemærkningerne til den oprindelige straffelov begrundede lovgiver eksplicit, hvorfor kapitlet ikke – som straffeloven af 1866 – kaldes »Mened og andre dermed beslægtede Forbrydelser«:

»Da det ikke er Eden, men den Omstændighed, at Forklaringen er falsk, der bringer Forholdet ind under det strafbare Omraade, er det fundet naturligt at lade dette faa Udtryk i Kapitlets Overskrift.«

Om §§ 161-165 hedder det tilsvarende, at de omhandler »Afgivelse af andre falske eller urigtige Erklæringer til offentlige Myndigheder eller iøvrigt til Brug i Retsforhold, der vedkommer det offentlige«.

1961 – strafminimum og edsskærpelsen ophæves. Straffelovskommissionen fandt, at strafminimum i § 158, stk. 1, »undertiden i praksis umuliggør en rimelig strafudmåling«, og minimum blev nedsat til strafartens minimum. Samtidig blev den dagældende regel om fængsel indtil 8 år, når forklaringen var bekræftet med ed, ophævet med den korte begrundelse, at bestemmelsen »må anses for betydningsløs«.

1965 – vidneeden afskaffes. Ændringerne af §§ 158, 159 og 161 var konsekvensændringer til ophævelsen af retsplejelovens regler om vidneed. Forarbejderne henviser udtrykkeligt til udvalgsbetænkningen om vidner, betænkning nr. 316/1962, s. 94-95.

1967 – Straffelovrådets nyaffattelse af § 164. På grundlag af en indstilling fra Straffelovrådet af 18. november 1966 blev § 164, stk. 1-3, nyaffattet. Tre elementer er stadig bærende for fortolkningen. For det første blev den gamle formulering om »falsk anklage, anmeldelse til eller forklaring for ret eller øvrighed eller ved andre midler« erstattet af den præcise formulering »urigtige oplysninger til offentlig myndighed«, som efter rådets opfattelse er »tilstrækkelig til at omfatte de skriftlige eller mundtlige tilkendegivelser over for offentlig myndighed, som bør kunne rammes med straf«. For det andet blev forsætskravet nedjusteret fra hensigt til almindeligt forsæt; rådet anførte, at den gamle ordlyd (»søger at bevirke«) indebar en skærpelse af det ordinære forsætskrav, som ikke var rimelig, fordi den ville »gøre bestemmelsen uanvendelig i visse af de tilfælde, hvor en person anmelder en anden person for derved selv at gå fri«. For det tredje blev strafferammen forenklet, så maksimum i alle tilfælde blev fængsel i 6 år, og den særlige ramme på fængsel fra 2 til 16 år ved velfærdsfortabelse blev ophævet som praktisk betydningsløs. Samtidig kriminaliseredes falske selvanmeldelser og anmeldelser afgivet med den anmeldtes samtykke i det nye stk. 3. Ved samme lov blev »øvrigheden« i § 165 ændret til »offentlig myndighed«.

1975 og 2005. § 158 blev nyaffattet i 1975, hvorved falsk forklaring for EF-Domstolen blev omfattet. Ved **lov nr. 364 af 24. maj 2005** blev strafferammen i § 164, stk. 3, forhøjet med det udtrykkelige formål at skærpe straffen for dømte, der lader en anden afsone i deres sted, samt for de personer, der afsoner for en anden.

2016 – skærpelsen af straffen for falsk anklage. Ved **lov nr. 636 af 8. juni 2016** (lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015) blev [§ 164, stk. 4](#) indsat. De almindelige bemærkninger, pkt. 2.3.2, angiver dobbeltbegrundelsen for kriminaliseringen:

»For det første samfundets interesse i at kunne stole på de oplysninger, der meddeles retterne og den offentlige forvaltning, idet de tjener som grundlag for retternes afgørelser og forvaltningens dispositioner. Og for det andet risikoen for urigtige afgørelser baseret på usandfærdige udsagn, der kan have alvorlige konsekvenser for de involverede parter.«

Justitsministeriet fremhævede særligt sagerne om falsk anklage for voldtægt og seksualforbrydelser mod børn, fordi de ofte har karakter af »ord mod ord«, fordi falske og sande anmeldelser ifølge undersøgelsen »Voldtægt der anmeldes – del II: Falsk anmeldelse af voldtægt« (2009) »i høj grad ligner hinanden«, og fordi den falsk anklagede risikerer »både en længere ubetinget fængselsstraf og betydelig stigmatisering i offentligheden, der kan vedblive selv efter en eventuel påtaleopgivelse eller frifindelse i retten«.

LOV

[Straffeloven § 158, stk. 1](#)[Straffeloven § 164, stk. 1-4](#)[Straffeloven § 165](#)

§ 3 § 158: gerningsindholdet ved falsk forklaring for retten

Domfældelse efter [§ 158, stk. 1](#) forudsætter, at forklaringen er afgivet *for retten*, at den er objektivt urigtig, og at den tiltalte havde forsæt til urigtigheden. Praksis viser, at alle tre led kan volde bevismæssige vanskeligheder.

Urigtigheden godtgøres typisk ved retsbogsudskrift sammenholdt med anden bevisførelse. I

[SS-3221/2021-HER](#) var tiltalte som direktør afhørt i en civil sag om opsigelse og lønudbetaling og havde forklaret, at han havde opsagt en medarbejder medio august 2016, og at hun ikke modtog løn efter dette tidspunkt. Retten i Herning byggede domfældelsen direkte på dombogsudskriften fra den tidligere sag sammenholdt med den procederende advokats vidneforklaring:

»Efter sagens dokumenter, herunder særligt udskrift af dombogen for Retten i Herning af 24. oktober 2018, sammenholdt med forklaringen afgivet af advokat Vidne, findes tiltalte skyldig i henhold til anklageskriftet.«

Sagens videre forløb er dokumenteret i retsbogen fra retsmødet i [SS-3221/2021-HER](#).

Vidneforklaringer fra polititjenestemænd er et hyppigt anvendt modbevis i identitetssagerne. I [V.L.](#)

[S-1484-20](#) havde to rumænske statsborgere som vidner i en spirituskørselssag forklaret, at en kvinde havde ført bilen. Tre politiassistenter havde imidlertid observeret, at fører og passager byttede plads umiddelbart efter standsningen, og at førersædet ikke var indstillet, så kvinden kunne nå pedalerne. Vestre Landsret fandt det herefter

»bevist, at det ikke var X2 der kørte bilen den 22. oktober 2017, og de forklaringer, som de tiltalte afgav i retten den 23. januar 2018 under straffeansvar, var derfor falske, og de tiltalte kan ikke have været i tvivl om, at deres forklaringer var falske.«

Bevidst udeladelse af væsentlige oplysninger kan udgøre falsk forklaring. Det mest markante eksempel er Tibet-sagen, hvor to tidligere politiledere var tiltalt for som vidner i en civil sag om administrativ frihedsberøvelse af demonstranter at have afgivet vildledende forklaringer om, hvorfor politiets gruppevogne blev kørt frem foran demonstrationen. Københavns Byret domfældte ved [dom af 1. november 2023](#), og Østre Landsret stadfæstede i [SS-3118/2023-OLR](#). Landsretten lagde til grund, at demonstrationen var fredelig, at ingen bevægede sig mod Slotspladsen, og at formålet med manøvren hele tiden havde været at skærme demonstranterne fra den kinesiske præsidents synsfelt. Domfældelsen angik derfor ikke usande udsagn i snæver forstand, men at de tiltalte **forsætligt havde udeladt** oplysningen om, at vognene ville blive kørt frem uanset

bevægelse i demonstrationen. Sagen illustrerer også, at bevisvurderingen kan blive tæt: for ét af udsagnene voterede 4 dommere for domfældelse og 2 for frifindelse, og for et andet udsagn blev den ene tiltalte frifundet, fordi der ikke var ført det fornødne bevis for forsæt til at afgive en misvisende forklaring.

Erindringsforbehold og »kan ikke huske«-forklaringer. I [SS-4524/2010-KBH](#) var en person, der selv var idømt 7 års fængsel for forsøg på terrorisme, tiltalt for 11 forhold af falsk vidneforklaring afgivet i Østre Landsret i en sag mod en medtiltalt. Forklaringerne bestod i, at han hævdede ikke at kunne huske eller forstå indholdet af en række telefonsamtaler, sms'er og netchats. Retten fandt ham skyldig i 5 af de 11 forhold – en illustration af, at et erindringsforbehold kun kan tilsidesættes, hvor bevisførelsen konkret udelukker, at forklaringen kan være rigtig. Samme forbehold var i Tibet-sagen det bærende argument for mindretallets frifindelsesstemme.

LOV	Straffeloven § 158, stk. 1	
PRAKSIS	Landsretten · Østre Landsret stadfæster betinget fængsel til to politiledere for falsk forklaring i Tibet-sagen	29.10.2025
	Landsretten · Landsretten stadfæster dom for falsk forklaring og udvisning af rumænske EU-borgere	08.04.2021
	Byretten · Dom for falsk forklaring i Tibet-sagen: To politifolk dømt for vildledende oplysninger	01.11.2023
	Byretten · Sag om falsk vidneforklaring ved Retten i Herning	11.01.2022
	Byretten · Dom for falsk forklaring i Retten i Herning vedrørende ansættelsesforhold	14.12.2021
	Byretten · Dom for falsk vidneforklaring i forbindelse med terrrorsag i Østre Landsret	05.11.2010

§ 4 Strafniveauet ved falsk forklaring for retten

Praksis efter [§ 158, stk. 1](#) samler sig om et udgangspunkt på **ubetinget fængsel i 60 dage** for den fuldbyrdede falske vidneforklaring. Betinget straf forudsætter, at der foreligger konkrete formildende forhold – typisk lang sagsbehandlingstid, at forholdet er standset på forsøgsstadiet, eller tiltaltes personlige forhold.

Afgørelse	Forhold	Sanktion
SS-3221/2021-HER	Falsk forklaring i civil sag om opsigelse og løn	60 dages ubetinget fængsel
V.L. S-1484-20	To vidner forklarede urigtigt om, hvem der førte bilen	60 dages ubetinget fængsel + udvisning
SS-4524/2010-KBH	Fem forhold af falsk vidneforklaring i terrrorsag	Tillægsstraf på 60 dages ubetinget fængsel
SS-530/2016-OLR	Falsk forklaring for retten	40 dages fængsel – ubetinget
SS-3118/2023-OLR	To politileders vildledende vidneforklaringer	30 dages betinget fængsel (lang sagsbehandlingstid)
SS-6369/2015-NAE	Forsøg på medvirken – tilbud om betaling til vidne	40 dages betinget fængsel med samfundstjeneste
SS-3076/2000-VLR	Falsk forklaring om, hvem der førte bilen	Betinget dom med samfundstjeneste efter dissens

To forhold træder frem af materialet.

Betinget dom kræver mere end almindelige gode personlige forhold. I [SS-3221/2021-HER](#) afviste Retten i Herning kort og godt, at »der foreligger sådanne særlige omstændigheder, at straffen kan gøres betinget«. I [V.L. S-1484-20](#) tilføjede Vestre Landsret udtrykkeligt, at der »efter forholdets karakter og grovhed ikke er grundlag

for at gøre straffene betinget, heller ikke som følge af sagsbehandlingstiden i sagen«. Omvendt blev straffen i Tibet-sagen gjort betinget alene med vilkår om prøvetid netop under henvisning til det langvarige sagsforløb – men landsretten afviste samtidig forsvarernes påstand om egentligt strafbortfald.

Sagerne om førerens identitet fordeler sig på to bestemmelser. Hvor det falske udsagn afgives *i retten* som vidne, anvendes § 158 – som i [V.L. S-1484-20](#) og [SS-3076/2000-VLR](#), hvor et vidne beskyttede sin samlever mod tiltale for kørsel uden førerret. Afgives det derimod ved vejsiden over for politiet, henføres forholdet under [§ 164](#) – se afsnittet om falsk anklage nedenfor. Sondringen er ikke teoretisk: strafferammen er henholdsvis 4 og 6 år, og udgangspunktet for strafudmålingen er væsentligt forskelligt.

Endelig bemærkes, at [§ 158, stk. 3](#) giver mulighed for at gå ned til bøde, hvis det falske udsagn alene angår noget, der er uden betydning for det forhold, der søges oplyst. Bestemmelsen fungerer som en bagatelventil, og de refererede afgørelser viser, at den ikke anvendes, når det urigtige udsagn har angået et centralt bevistema som førerens identitet eller grundlaget for en myndighedsdisposition.

LOV	Straffeloven § 56	Straffeloven § 158, stk. 1, 3	
PRAKSIS	Landsretten · Østre Landsret stadfæster betinget fængsel til to politiledere for falsk forklaring i Tibet-sagen		29.10.2025
	Landsretten · Landsretten stadfæster dom for falsk forklaring og udvisning af rumænske EU-borgere		08.04.2021
	Landsretten · Ubetinget fængselsstraf for falsk forklaring ved retten		24.05.2016
	Landsretten · Landsretten stadfæster dom for falsk forklaring med ændring af straffens karakter		07.02.2000
	Byretten · Dom for falsk forklaring i Retten i Herning vedrørende ansættelsesforhold		14.12.2021
	Byretten · Forsøg på falsk vidneforklaring ved bykro i Haslev		15.02.2015
	Byretten · Dom for falsk vidneforklaring i forbindelse med terror sag i Østre Landsret		05.11.2010

§ 5 § 159: straffrihed for den sigtede og nedsættelse ved nægtelsesret

[§ 159](#) indeholder to selvstændige undtagelser, der begge udspringer af hensynet til, at ingen skal tvinges til at inkriminere sig selv.

Efter [§ 159, stk. 1](#) straffes den, der afgiver falsk forklaring »som sigtet i en offentlig straffesag eller under afhøring i tilfælde, hvor forklaring ifølge loven ikke må kræves«, slet ikke. Bestemmelsen er absolut og gælder uafhængigt af forklaringens grovhed. Den er dog snævert afgrænset til den sigtedes egen forklaring i egen sag. I Tibet-sagen, [SS-3118/2023-OLR](#), påberåbte de tiltalte politiledere sig straffritagelse efter bestemmelsen eller princippet heri, fordi deres vidneforklaringer i den civile sag var afgivet, mens de kunne risikere selv at blive draget til ansvar. Østre Landsret fandt **ikke** grundlag for straffritagelse efter § 159, stk. 1, eller princippet heri – en vigtig præcisering af, at et vidne i en civil sag ikke uden videre kan sidestilles med en sigtet i en straffesag.

Efter [§ 159, stk. 2](#) kan straffen nedsættes og under i øvrigt formildende omstændigheder bortfalde, hvis den falske forklaring blev afgivet for retten i et tilfælde, hvor den afhørte var berettiget til at nægte forklaring. Bestemmelsen kobler direkte til retsplejelovens vidnefritagelsesregler:

- Efter [retsplejeloven § 171, stk. 1](#) har en parts nærmeste ikke pligt til at afgive forklaring som vidne.
- Efter [§ 171, stk. 2](#) foreligger der heller ikke forklaringspligt, hvis forklaringen antages at ville udsætte vidnet selv eller dennes nærmeste for straf eller tab af velfærd eller påføre væsentlig anden skade.

- Retten kan dog efter [§ 171, stk. 3](#) pålægge vidnet at forklare, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og betydning berettiger dertil.

Rækkevidden af nægtelsesretten er selvstændigt processtof. I [SS-2142/2011-VLR](#) fastslog Vestre Landsret, at en indgivet anmodning om genoptagelse af vidnets egen afsluttede sag ikke i sig selv fritager den pågældende for vidnepligt i andre sager; spørgsmålet om nægtelsesret måtte i stedet afgøres konkret for de enkelte spørgsmål. Sagerne [SS-25058/2000-VAR](#) og [SS-3076/2000-VLR](#) – hvor et vidne afgav falsk forklaring for at beskytte sin samlever mod tiltale for kørsel uden førerret – er klassiske eksempler på den situation, § 159, stk. 2, sigter til: vidnet var som samlever muligt omfattet af nægtelsesretten, men valgte at forklare urigtigt i stedet for at nægte.

De egentlige **vidneudelukkelsesregler** i [retsplejelovent § 170](#) – hvorefter vidneforklaring mod ønske ikke må afkræves bl.a. præster, læger, forsvarere og advokater om det, de har erfaret ved udøvelsen af deres virksomhed – udgør et parallelt værn. Højesteret ændrede i [BS-46/2015-HJR](#) landsrettens kendelse og fastslog, at betingelserne for at bryde advokatfortroligheden ikke var opfyldt, mens Vestre Landsret i [BS-676/2008-VLR](#) stadfæstede et pålæg om vidneforklaring til en advokat, der havde bistået begge ægtefæller med en ægtepagt. Bortfalder pligten til at forklare helt, kan der pr. definition ikke straffes efter § 158.

Den processuelle sanktion mod et vidne, der **udebliver eller nægter at svare**, er derimod ikke straf efter kapitel 17, men de tvangsmidler, der er opregnet i [retsplejelovent § 178](#) – bøde, afhentning ved politiet, erstatningspligt, løbende bøde og forvaring i indtil 6 måneder. Vidnebøden og strafansvaret for falsk forklaring er således to adskilte institutter, der rammer henholdsvis tavsheden og usandheden.

LOV	Retsplejelovent § 170, stk. 1, 2	Retsplejelovent § 171, stk. 1-3
	Retsplejelovent § 178, stk. 1	Straffeloven § 159, stk. 1, 2
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret ændrer landsrettens kendelse: Advokat fritages for at afgive vidneforklaring i dødsboskiftesag	07.10.2015
	Landsretten · Østre Landsret stadfæster betinget fængsel til to politiledere for falsk forklaring i Tibet-sagen	29.10.2025
	Landsretten · Kære vedrørende vidneforklaring i straffesag	16.11.2011
	Landsretten · Stadfæstelse af pålæg om vidneforklaring for advokat i sag om ægtepagts gyldighed	11.06.2008
	Landsretten · Landsretten stadfæster dom for falsk forklaring med ændring af straffens karakter	07.02.2000
	Byretten · Dom for falsk forklaring i retten	27.11.2000

§ 6 Medvirken, forsøg og advokaters særlige ansvar

Den, der tilskynder et vidne til at forklare urigtigt, straffes efter [§ 158](#), jf. [straffeloven § 23](#) om medvirken og – når vidnet afviser opfordringen – [§ 21](#) om forsøg.

Forsøg på medvirken er strafbart, selv om vidnet afviser. I [SS-6369/2015-NAE](#) havde tiltalte uden for en kro i Haslev tilbudt et vidne penge for i strid med sandheden at forklare i en landsretsankesag om hjemmerøveri, at vidnet skyldte den tiltalte i hovedsagen penge for hash. Vidnet afslog og anmeldte forholdet. Retten i Næstved lagde vægt på vidnets »sikre og troværdige« forklaring, herunder at der ifølge tiltalte »så ville være penge i det for ham«, og fandt ham skyldig i forsøg på medvirken til falsk forklaring, jf. § 158, stk. 1, jf. §§ 21 og 23. Straffen blev fastsat til 40 dages fængsel, der undtagelsesvis blev gjort betinget med vilkår om 60 timers samfundstjeneste, netop fordi forholdet var standset på forsøgsstadiet og ikke blev fulgt op. Sagsforløbet er tillige dokumenteret i [SS-6369/2015-NAE](#).

Advokaters medvirken vurderes skærpet. I [SS-1565/2018-OLR](#) var en advokat som **beskikket forsvarer** dømt for medvirken til forsøg på falsk forklaring for retten. Landsretten fastsatte straffen til fængsel i 4 måneder og begrundede det udtrykkeligt med rollen:

»Straffen findes passende udmålt til fængsel i 4 måneder, idet der navnlig er lagt vægt på, at tiltalte som beskikket forsvarer har medvirket til forsøg på falsk forklaring for retten.«

Da der på domstidspunktet var gået næsten 3½ år, siden forholdet blev begået – uden at det skyldtes tiltaltes forhold – blev straffen »undtagelsesvist« gjort betinget, men på grund af forholdets grovhed ikke rent betinget: der blev fastsat vilkår om 100 timers samfundstjeneste. Ved siden af straffen frakendte landsretten efter stemmeflertallet (4-2) advokaten retten til at udøve advokatvirksomhed i 1 år i medfør af [retsplejelovent § 138](#), jf. [straffeloven § 79](#). Mindretallet ville af hensyn til sagsbehandlingstiden nøjes med byrettens frakendelse. Advokatsporet er også repræsenteret i [SS-707/2016-VLR](#), hvor en advokat var tiltalt for falsk forklaring efter §§ 158 og 159 sammen med uberettiget videregivelse af politimateriale.

Bevisadgangen i medvirkenssagerne. Fordi den, der anstifter en falsk forklaring, sjældent gør det i vidners påhør, får telefonaflytninger stor betydning. I [SS-450/2019-VLR](#) tillod Vestre Landsret anklagemyndigheden at anvende otte telefonsamtaler som bevis mod to tiltalte for falsk forklaring. Samtalerne stammede fra en aflytning rettet mod en advokat i en bedragerisag, men advokaten blev efterfølgende selv sigtet for medvirken til den falske forklaring. Landsretten fandt betingelserne i [retsplejelovent § 789, stk. 3](#) opfyldt og lagde bl.a. vægt på, at § 158's strafferamme på fængsel indtil 4 år overstiger kravet om mindst 1 år og 6 måneder, og at [retsplejelovent § 791, stk. 3](#) ikke kræver tilintetgørelse, når materialet giver anledning til sigtelse mod forsvareren selv. Afgørelsen viser, at § 158-sager efter strafferammen kvalificerer til de tungere efterforskningsindgreb.

LOV	Retsplejelovent § 138	Retsplejelovent § 789, stk. 3	Straffeloven § 21	Straffeloven § 23
	Straffeloven § 79	Straffeloven § 158, stk. 1		
PRAKSIS	Landsretten · Landsretten tillader anvendelse af telefonsamtaler som bevis i sag om falsk forklaring for retten			03.05.2019
	Landsretten · Advokat dømt for medvirken til falsk forklaring - 4 måneders betinget fængsel og frakendelse af advokatret			21.11.2018
	Landsretten · Advokat dømt for falsk forklaring i retssag			17.08.2016
	Byretten · Forsøg på påvirkning af vidneforklaring ved krænkelse af retssikkerheden			15.02.2016
	Byretten · Forsøg på falsk vidneforklaring ved bykro i Haslev			15.02.2015

§ 7 § 164, stk. 1: falsk anklage mod en uskyldig

[§ 164, stk. 1](#) rammer den, der afgiver urigtige oplysninger til en offentlig myndighed med forsæt til, at en uskyldig derved bliver sigtet, dømt eller undergivet strafferetlig retsfølge. De almindelige bemærkninger til lov nr. 636 af 8. juni 2016, pkt. 2.3.1.1, sammenfatter gerningsindholdet præcist:

»Bestemmelsen omfatter skriftlige eller mundtlige urigtige tilkendegivelser over for en offentlig myndighed, der peger på en bestemt, men ikke nødvendigvis navngiven, person som den skyldige eller muligt skyldige. [...] Det er en forudsætning for strafansvar efter straffelovens § 164, stk. 1, at gerningsmanden har handlet med forsæt i relation til alle led i gerningsindholdet. Dette gælder både med hensyn til oplysningernes urigtighed og med hensyn til, at resultatet af handlingen ville blive, at en uskyldig blev sigtet, dømt eller undergivet strafferetlig retsfølge for et strafbart forhold.«

Det fremhæves samme sted, at også urigtige oplysninger, der fører til sigtelse for et **alvorligere forhold** end det, den beskyldte faktisk er skyldig i, er omfattet.

Forsættet kan etableres ved accept af muligheden. [SS-2276/2020-VLR](#) illustrerer den nedre grænse. En passager bekræftede over for politiet, at føreren – som var hendes efterlyste kæreste – var en anden, navngiven person, efter udtrykkeligt at være advaret om, at hun ville blive sigtet, hvis hun fastholdt forklaringen. Vestre Landsret fandt gerningsindholdet fuldbyrdet:

»Tiltalte har bekræftet, at hun på trods af heraf sagde til vidnet, at hvis føreren af bilen sagde, at han var Forurettede, så var føreren Forurettede. Tiltalte findes herved at have indset muligheden for og forholdt sig accepterende til, at Forurettede ville blive sigtet for kørslen.«

Ord-mod-ord-sagerne og frifindelsesrisikoen. Bevistemaet er dobbelt – anmeldelsen skal være objektivt urigtig, og der skal være forsæt. I [SS-7035/2020-NAE](#) frifandt Retten i Næstved en tiltalt for falsk voldtægtsanmeldelse, selv om anklagemyndigheden havde fremlagt en »dareliste«, hvor der ud for tiltaltes navn og i tilknytning til den forurettedes navn stod en udfordring om at »almost have sex with a guy, but just before he puts it in tell him no and scream rape«. Tre vidner beskrev imidlertid tiltalte som stærkt oprørt umiddelbart efter hændelsen, og retten fandt, at det ikke med den fornødne sikkerhed kunne udelukkes, at hun reelt havde følt sig udsat for et overgreb:

»Det kan ikke føre til en anden vurdering, at tiltalte på en liste og i forbindelse med Forurettedes navn har anført en udfordring om næsten at have sex med en fyr men lige inden skrige voldtægt.«

Modsat i [SS-2260/2008-OLR](#), hvor Østre Landsret ændrede byrettens frifindelse og fandt det ubetænkeligt at lægge til grund, at anmeldelsen var urigtig, fordi tiltalte »ikke havde grundlag for at anse dem for at have begået en sædelighedsforbrydelse mod hende«, og at det »måtte stå tiltalte klart, at hendes urigtige oplysninger til politiet ville føre til«, at de to mænd blev sigtet.

Kanalen er uden betydning. Bestemmelsen omfatter efter forarbejderne både skriftlige og mundtlige tilkendegivelser. I [3-2999/2015](#) var anmeldelsen anonym og skriftlig og indeholdt usande beskyldninger om børnemishandling mod to naboer, hvilket udløste omfattende myndighedsundersøgelser; forholdet blev pådømt sammen med [straffeloven § 123](#) om forulempelse af vidner.

Færdselssagerne udgør en stor og fast sagsgruppe. Foruden [SS-2276/2020-VLR](#) kan nævnes [SS-3869/2020-ESB](#), hvor en passager efter en biljagt og et færdselsuheld udpegede en bestemt uskyldig person som fører, og [S-2287-22](#), hvor en fører opgav en andens personnummer til politiet med henblik på at få en uskyldig sigtet. I [SS-159/2025-BOR](#) kombineredes falsk sigtelse af en tredjemand med bedrageri over for forsikringsselskabet og ulovlig overladelse af bilen til en fører uden kørekort. Anklagemyndighedens standardgerningsbeskrivelser for netop disse sagstyper findes i [Vejledning om anklageskrifter](#).

PRAKSIS

§ 8 Strafadmåling efter § 164, stk. 4 og Rigsadvokatmeddelelsen

Ved lov nr. 636 af 8. juni 2016 blev [§ 164, stk. 4](#) indsat, hvorefter der ved strafudmålingen efter stk. 1 skal lægges vægt på karakteren af det strafbare forhold, som de urigtige oplysninger vedrører, på omstændighederne ved afgivelsen og på den krænkelse, der er forbundet hermed. Lovforslagets pkt. 2.3.3 udpeger de konkrete faktorer:

»Grovheden af den forbrydelse, som den falske anmeldelse vedrører, hvorvidt anmeldelsen har ført til efterforskningsskridt som sigtelse, varetægtsfængsling, ransagning eller legemsindgreb, konsekvenserne for forurettede, såfremt denne uretmæssigt er eller var blevet dømt for en forbrydelse, herunder risikoen for fratagelse af retten til at udføre sit nuværende erhverv eller for fratagelse af forældremyndighed over eller samvær med barn, og hvorvidt anmelderen har fastholdt anmeldelsen over en længere periode.«

Samtidig blev straffniveauet for falsk anklage om voldtægt og om seksualforbrydelser mod børn »gennemgående forhøjet med halvdelen«, så de sager, der tidligere blev straffet med 20 dages fængsel, fremover skulle straffes med 30 dage.

[Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om falsk anklage og falske strafafsonere, pkt. 5.1.1](#) udmønter dette i faste påstandsniveauer: anklagemyndigheden skal i sager om falsk anklage for **voldtægt** som udgangspunkt nedlægge påstand om fængsel i **30 dage**, og det samme gælder ved falsk anklage for incest efter [§ 210, stk. 1](#) eller seksuelle overgreb mod børn. I sager om **øvrige strafbare forhold** fastsættes påstanden konkret; meddelelsen konstaterer, at straffniveauet i trykt retspraksis »spænder fra straffe udmålt i dage til nogle måneders fængsel afhængig af de konkrete omstændigheder«.

Afgørelse	Anklagens indhold	Sanktion
SS-2260/2008-OLR	Falsk voldtægtsanmeldelse mod to mænd (før 2016-skærpsen)	20 dages betinget fængsel + 30.000 kr. til statskassen
AM2023.08.22Ø	Falsk voldtægtsanmeldelse fastholdt gennem to politiafhøringer	30 dages ubetinget fængsel
S-0301-25	Falsk voldtægtsanmeldelse mod eksmand, trukket tilbage efter ca. 2 måneder	20 dages ubetinget fængsel
3-2999/2015	Anonym anmeldelse om børnemishandling mod to naboer	50 dages betinget fængsel (sammen med § 123)
SS-2418/2009-VLR	Opgav falsk navn ved standsning for spirituskørsel	Samlet straf forhøjet fra 40 til 50 dages fængsel

Betinget dom er som udgangspunkt udelukket i voldtægtsanklagesagerne. [AM2023.08.22Ø](#) er den ledende afgørelse. Byretten havde gjort straffen betinget med 40 timers samfundstjeneste under henvisning til den lange sagsbehandlingstid, men Østre Landsret ændrede dette:

»Der er efter forholdets karakter ikke grundlag for at gøre straffen betinget, heller ikke med vilkår om samfundstjeneste [...] Den tid, der er medgået til sagens behandling, kan ikke føre til et andet resultat.«

Ved strafudmålingen havde byretten lagt vægt på grovheden af det forhold, den forurettede uretmæssigt blev anmeldt for, og på at tiltalte **fastholdt anmeldelsen** under to politiafhøringer – netop den faktor, som forarbejderne og Rigsadvokatmeddelelsen fremhæver.

Selvangivelse og tilståelse. [S-0301-25](#) viser den modsatte bevægelse. Tiltalte havde anmeldt sin eksmand for voldtægt, hvilket kostede ham samværet med børnene i ca. tre måneder, men hun kontaktede selv politiet og trak anmeldelsen tilbage. Vestre Landsret tog udgangspunkt i normalstraffen på 30 dage og nedsatte den under henvisning til [straffeloven § 82, stk. 1, nr. 9](#) og Højesterets praksis om selvangivelse med ca. en tredjedel til 20 dage. Et mindretal på én voterende ville fastholde 30 dage, fordi tilståelsen kun havde medført en begrænset ressourcebesparelse. Alle voterende var derimod enige om, at forholdets karakter **ikke** gav grundlag for at gøre straffen betinget, uanset tiltaltes personlige situation, herunder psykiske udfordringer og nyligt konstateret brystkræft. Højesteret har i [SS-100/2024-HJR](#) i en anden sammenhæng fastslået, at en tilståelse, der først afgives under anken af en domsmands- eller nævningedom, som udgangspunkt ikke skal tillægges betydning ved strafudmålingen – timingen af tilbagekaldelsen er altså afgørende.

Falsk anklage som strafskærpende led i en samlet sag. I [SS-2418/2009-VLR](#) var tiltalte standset for spirituskørsel i frakendelsestiden og havde opgivet et forkert navn, men rettede oplysningen umiddelbart efter alkometertesten. Vestre Landsret fandt, at den hurtige berigtigelse ikke kunne føre til, at straffen for spirituskørslen (40 dage) ikke skulle forhøjes, og fastsatte den samlede straf til 50 dages fængsel. Landsretten henviste udtrykkeligt til Højesterets dom af 24. oktober 2008 om § 164, stk. 3.

LOV	Straffeloven § 82, stk. 1	Straffeloven § 164, stk. 1, 4	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret afviser tilståelsesrabat for tilståelse afgivet under ankesag		15.05.2025
	Landsretten · Falsk anmeldelse af voldtægt: Straffastsættelse ved selvangivelse og tilståelsessag		10.06.2025
	Landsretten · Dom for falsk anmeldelse af voldtægt - ubetinget fængselsstraf		22.08.2023
	Landsretten · Dom for spirituskørsel og falsk forklaring - straffens udmåling og gentagelsesvirkning		14.01.2010
	Landsretten · Dom for falsk anklage om voldtægt; betinget fængselsstraf og erstatning til statskassen		07.04.2009
	Byretten · T dømt for forulempelse af vidne (SL § 123) og falsk anklage (SL § 164) via anonym anmeldelse		02.07.2015

§ 9 § 164, stk. 3: falsk selvanklage og falske strafafsonere

[§ 164, stk. 3](#) blev indsat ved den nyaffattelse, Straffelovrådet indstillede i 1966, med det formål at kriminalisere de falske selvanmeldelser og de anmeldelser af andre, der sker med disses samtykke. Bestemmelsen har to praktisk forskellige anvendelsesområder, som Rigsadvokatmeddelelsen behandler adskilt.

Den almindelige identitetssag: 10 dages ubetinget fængsel. Højesteret fastlagde niveauet i [SS-220/2008-HJR](#), hvor tiltalte havde ført en varebil trods frakendelse af førerretten og over for politiet havde opgivet en anden persons navn og personnummer efter aftale med denne. Højesteret udtalte:

»I overensstemmelse med hidtidig retspraksis finder Højesteret, at udgangspunktet for straffastsættelsen i en sag af den foreliggende karakter om overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, bør være en ubetinget frihedsstraf af fængsel i 10 dage.«

Højesteret fandt ikke særlige omstændigheder, der kunne begrunde lempelse »hverken med hensyn til frihedsstraffens længde, eller ved at straffen gøres betinget«, og tilføjede, at strafskærpelsen ved lov nr. 364 af 24. maj 2005 **alene** tager sigte på den, der tilskynder en anden til at afsone i sit sted, samt på de falske afsonere selv. Den samme sagstype ses i [SS-2141/2007-VLR](#), hvor spørgsmålet var, om der kunne anvendes en mildere strafferamme eller betinget straf ved falsk forklaring i forbindelse med kørsel uden førerret.

Straffen blev fastsat til 6 måneders fængsel, betinget med prøvetid på 1 år og vilkår om 120 timers samfundstjeneste, og tiltalte blev dømt til at betale 245.238 kr. i erstatning. Samme mønster ses i [AM2017.10.13Ø2](#), hvor byretten frifandt for den falske anmeldelse, men dømte for forsøg på bedrageri, og hvor Østre Landsret efter anke fandt tiltalte skyldig i **begge** forhold og forhøjede straffen – bl.a. med støtte i alarmsystemets log.

Iscenesatte røverier og tyverier. I [SS-763/2023-HER](#) blev to tiltalte dømt for et planlagt, iscenesat røveri af en butik, hvor den ene var ansat, kombineret med falsk anmeldelse, våben- og narkotikabesiddelse, vold og hvidvask, og de blev dømt til in solidum at betale 29.000 kr. i erstatning. I [SS-1827/2008-ODE](#) blev systematisk bedrageri mod en række vandrehjem kombineret med gentagne falske politianmeldelser, og forholdet førte tillige til udvisning.

Falske voldtægtsanmeldelser henføres undertiden under § 165. Valget mellem § 164 og § 165 beror på, om der er forsæt til, at en konkret uskyldig sigtes. I [AM2023.11.07B](#) blev en falsk voldtægtsanmeldelse pådømt efter § 165, og tiltalte – der tilstod uden forbehold – blev idømt betinget fængsel og pålagt at erstatte politiets udgifter til en personundersøgelse på sygehus.

Unge gerningsmænd. [Retten nr. 1463/2018](#) viser den formildende ende af skalaen. En 16-årig havde opdigtet en kidnappingshistorie, der udløste en omfattende politietforskning, inden hun indrømmede, at historien var fabrikeret af frygt for sin fars reaktion. Retten i Viborg behandlede sagen som tilståelsessag og idømte betinget fængsel med sociale vilkår, jf. [straffeloven § 56, stk. 1](#) og [§ 57](#), sammenholdt med kommunens foranstaltninger efter serviceloven.

LOV	Straffeloven § 56, stk. 1	Straffeloven § 165	Straffeloven § 279
PRAKSIS	Landsretten · Landsretsdom om forsikringssvig og falsk anmeldelse af indbrud efter fund af "stjålne" genstande 09.11.2022 Landsretten · Falsk anmeldelse og forsøg på bedrageri over for forsikringsselskab ved fingeret indbrud i restaurant 13.10.2017 Byretten · Dom for tyveri, falsk anmeldelse, våbenbesiddelse, narkotikabesiddelse, vold og hvidvask 13.11.2023 Byretten · Falsk anmeldelse af voldtægt i Aarhus resulterer i betinget fængsel og erstatning 07.11.2023 Byretten · Tilståelsessag om falsk anmeldelse af kidnapping resulterede i betinget fængselsstraf 16.10.2018 Byretten · Dom for bedrageri og falsk anmeldelse med udvisning 09.04.2008		

§ 11 §§ 161-163: erklæringer på tro og love og skriftlige urigtigheder

Uden for retsmødet gælder tre bestemmelser, der gradueres efter erklæringens form og højtidelighed.

§ 161 rammer den, der uden for § 158-tilfældene »for eller til en offentlig myndighed afgiver en falsk erklæring på tro og love eller på lignende højtidelig måde, hvor sådan form er påbudt eller tilstedt«. Strafferammen – bøde eller fængsel indtil 2 år – er markant strengere end for de øvrige erklæringsbestemmelser, netop fordi den højtidelige form indebærer, at myndigheden er henvist til at lægge erklæringen uprøvet til grund.

Det praktisk vigtigste anvendelsesområde er **indfødsretsansøgninger**. I [S-630-18](#) tilsidesatte Østre Landsret Retten i Holbæks frifindelse og fandt tiltalte skyldig i falsk erklæring på tro og love i forbindelse med ansøgning om dansk indfødsret. Straffen bortfaldt dog, fordi tiltalte var omfattet af [straffeloven § 16, stk. 1](#), og der blev i stedet idømt psykiatrisk behandling efter [§ 68](#) og [§ 68 a, stk. 1](#). Sagen viser, at forsætsvurderingen ved § 161 følger de almindelige regler om tilregnelighed.

Den strafferetlige og den udlændingeretlige reaktion løber ofte parallelt. I [SS-2983/2024-SON](#) havde ansøgeren i 2013 erklæret ikke at have begået kriminelle forhold, hvorefter det i 2019 kom frem, at hun i 2017 var dømt for grov vold mod sin datter begået også før ansøgningen; byretten fandt svigagtigt forhold og frakendte indfødsretten. Omvendt frifandt byretten i [SS-2353/2023-HOL](#) efter en proportionalitetsvurdering, selv om der forsættligt var fortiet en sigtelse – den forløbne tid og det fortiede forholds ringe grovhed vejede tungere.

§ 162 rammer den, der »ellers for eller til en offentlig myndighed afgiver urigtig erklæring om forhold, angående hvilke han er pligtig at afgive forklaring«. Bestemmelsen forudsætter altså en oplysningspligt og er den generelle opsamlingsregel for mundtlige urigtigheder over for forvaltningen.

§ 163 rammer den, der »i øvrigt til brug i retsforhold, der vedkommer det offentlige, skriftligt eller ved andet læsbart medie afgiver urigtig erklæring eller bevidner noget, som den pågældende ikke har viden om«. Bestemmelsen er subsidær i forhold til §§ 161-162 og dækker det skriftlige felt. I [SS-7035/2010-GLO](#) blev tiltalte dømt efter § 163 for at have afgivet falske bortkomsterklæringer vedrørende tre pas, pådømt sammen med ulovlig våbenbesiddelse; dommen blev stadfæstet af Østre Landsret i [SS-1246/2011-OLR](#), hvor landsretten tillige forkastede en indsigelse om retsformandens inhabilitet.

Endelig indeholder **§ 160** en uagtsomhedsbestemmelse: den, der gør sig skyldig i grov uagtsomhed ved afgivelse af urigtig forklaring i et tilfælde, der ellers ville være strafbart efter § 158 eller § 159, stk. 2, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Bestemmelsen er den eneste i kapitlet, der ikke kræver forsæt, og markerer dermed nedre grænse for det strafbare område: den, der blot husker forkert, straffes ikke, mens den, der forklarer sig groft uagtsomt om noget, vedkommende burde have sikret sig kendskab til, kan mødes med bøde.

LOV	Straffeloven § 160	Straffeloven § 161	Straffeloven § 162	Straffeloven § 163
PRAKSIS	Landsretten · Domfældelse for falsk erklæring på tro og love i indfødsretssag, men straf bortfalder grundet sindssygd Landsretten · Stadfæstelse af dom for overtrædelse af straffelov og våbenlovgivning Byretten · Frakendelse af dansk indfødsret grundet svigagtig fortielse af grov vold mod barn Byretten · Frakendelse af dansk indfødsret: Fortielse af vold og trusler under naturalisation vurderet i strid med internationale forpligtelser Byretten · Dom for falsk forklaring og ulovlig våbenbesiddelse			
	03.10.2018 01.09.2011 06.11.2024 13.09.2024 08.04.2011			

§ 12 Afledte virkninger: erstatning, udvisning og gentagelsesvirkning

Domfældelse – eller blot en konstateret usand forklaring – udløser en række retsfølger uden for straffeudmålingen.

Erstatning til statskassen for spildte efterforskningsskridt. I [SS-2260/2008-OLR](#) blev tiltalte pålagt at erstatte det offentlige udgifterne til de retsmedicinske undersøgelser. Østre Landsret afgrænsede pligten tidsmæssigt:

»Efter de juridiske dommeres bestemmelse findes tiltalte at have pligt til at erstatte det offentlige udgifterne til de retsmedicinske undersøgelser, som er foretaget, før påtalen imod Forurettede 2 og Forurettede 1 den 11. juli 2007 blev opgivet. Efter dette tidspunkt findes tiltalte på grund af anklagemyndighedens pligt til at begrænse statskassens tab ikke at have erstatningspligt.«

Af et påstået krav på 43.636 kr. blev der således skønsmæssigt tilkendt 30.000 kr. Samme mekanisme ses i [AM2023.11.07B](#), hvor tiltalte blev pålagt at erstatte politiets udgifter til en personundersøgelse på sygehus.

Egen skyld afskærer erstatning efter retsplejelovens kapitel 93 a. Den, der ved bevidst usande forklaringer selv har fremkaldt mistanken, bærer konsekvenserne. Højesteret nedsatte i [Sag 338/2012](#) erstatningen for varetægtsfængsling under en drabsmistanke på grund af egen skyld ved urigtige forklaringer, og i [S-0266-21](#) stadfæstede Vestre Landsret, at den takstmæssige erstatning for 86 dages varetægtsfængsling skulle nedsættes med to tredjedele, fordi moderen havde afgivet en bevidst usand forklaring til politiet om, hvordan hendes fire måneder gamle barn var kommet til skade. Retsvirkningen indtræder efter [retsplejeloven § 1018 a, stk. 3](#) og forudsætter ikke domfældelse efter kapitel 17.

Udvisning – også af EU-borgere. [V.L. S-1484-20](#) er den principielle afgørelse. Vestre Landsret fandt, at falsk forklaring for retten efter sin karakter opfylder det skærpede EU-retlige kriterium:

»De tiltalte er dømt for falsk forklaring for retten, og landsretten tiltræder efter forholdets karakter og grovhed, at de tiltaltes adfærd, uanset den tid der er gået, siden forholdene blev begået, udgør en reel, umiddelbar og tilstrækkelig alvorlig trussel, der berører en grundlæggende samfundsinteresse, jf. opholdsdirektivets artikel 27, stk. 2.«

Efter en proportionalitetsafvejning, hvor de tiltaltes begrænsede tilknytning til Danmark (ingen danskkundskaber, ingen dansk familie eller venner) blev holdt op mod deres tilknytning til Rumænien, blev udvisning med 4 års indrejseforbud tiltrådt, jf. [udlændingeloven § 26 b](#) og [artikel 27, stk. 2 i opholdsdirektivet](#). Udvisning knyttes også til § 165-sagerne, jf. [SS-1827/2008-ODE](#).

Gentagelsesvirkning og sammenstød med færdselslovgivningen. [SS-2418/2009-VLR](#) viser samspillet mellem kapitel 17 og de færdselsretlige gentagelsesregler. Landsretten fastslog, at den indbyrdes gentagelsesvirkning mellem domme fra før lovændringen i 2005 skal bedømmes efter de nugældende regler, og at dette hverken strider mod [straffeloven § 3](#) eller artikel 7 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, fordi tiltalte på gerningstidspunktet kunne forudse den strafforhøjende konsekvens. Resultatet blev et 4. gangstilfælde af spirituskørsel i frakendelsestiden, og den falske forklaring løftede den samlede straf fra 40 til 50 dages fængsel. I [S-2287-22](#) blev falsk anklage tilsvarende pådømt sammen med særlig hensynsløs kørsel og gentagne kørsler uden førerret, og Østre Landsret skærpede den samlede fængselsstraf.

LOV	Retsplejeloven § 1018a, stk. 3	Straffeloven § 164, stk. 1	Straffeloven § 165
PRAKSIS			
	Højesteret · Erstatning efter varetægtsfængsling: Nedsættelse pga. egen skyld ved urigtige forklaringer (Sag 338/2012)		19.03.2013
	Landsretten · Fængselsstraf for førerskifte under kørsel, falsk anklage og gentagne kørsler uden førerret		28.02.2023
	Landsretten · Erstatning for uberettiget varetægtsfængsling nedsat til en tredjedel på grund af egen skyld ved falsk forklaring om faldulykke		08.09.2022
	Landsretten · Landsretten stadfæster dom for falsk forklaring og udvisning af rumænske EU-borgere		08.04.2021
	Landsretten · Dom for spirituskørsel og falsk forklaring - straffens udmåling og gentagelsesvirkning		14.01.2010
	Landsretten · Dom for falsk anklage om voldtægt; betinget fængselsstraf og erstatning til statskassen		07.04.2009
	Byretten · Falsk anmeldelse af voldtægt i Aarhus resulterer i betinget fængsel og erstatning		07.11.2023
	Byretten · Dom for bedrageri og falsk anmeldelse med udvisning		09.04.2008

§ 13 Sammenfatning: seks bærende linjer i praksis

1. Forum afgør bestemmelsen. Er forklaringen afgivet for retten, anvendes [§ 158](#) med en strafferamme på fængsel indtil 4 år. Er den afgivet til politiet eller en forvaltningsmyndighed, må forholdet henføres under [§ 161](#), [§ 162](#), [§ 163](#), [§ 164](#) eller [§ 165](#). Fejlvalg af hjemmel er ikke en formalitet – strafferammer og strafniveauer afviger markant.

2. Strafniveauet er højt og ubetinget. For fuldbyrdet falsk vidneforklaring er udgangspunktet 60 dages ubetinget fængsel, jf. [SS-3221/2021-HER](#) og [V.L. S-1484-20](#). For falsk anklage om voldtægt er udgangspunktet 30 dages ubetinget fængsel efter 2016-skærpelsen, jf. [AM2023.08.22Ø](#), og for falsk selvanklage 10 dages ubetinget fængsel, jf. [SS-220/2008-HJR](#). Betinget dom kræver konkrete, tungtvejende grunde – og lang sagsbehandlingstid er efter [AM2023.08.22Ø](#) ikke i sig selv nok i voldtægtsanklagesagerne, mens det i [SS-3118/2023-OLR](#) var afgørende.

3. Forsætsbeviset er det reelle stridspunkt. Anklagemyndigheden skal godtgøre forsæt til alle led – både til udsagnets urigtighed og, ved [§ 164, stk. 1](#), til at en uskyldig derved sigtes. [SS-7035/2020-NAE](#) viser, at end ikke stærkt belastende omstændigheder som en forudgående »dareliste« rækker, når det ikke kan udelukkes, at anmelderen reelt følte sig krænket. Omvendt kan forsættet etableres ved, at gerningsmanden efter en udtrykkelig advarsel fastholder oplysningen og dermed »forholder sig accepterende« til sigtelsen af en uskyldig, jf. [SS-2276/2020-VLR](#).

4. Fortielse kan være forklaring. Tibet-sagen – [Københavns Byrets dom af 1. november 2023](#) og [SS-3118/2023-OLR](#) – fastslår, at forsætlig udeladelse af væsentlige oplysninger kan udgøre falsk forklaring, selv når det direkte sagte isoleret set kan forsvares. Samtidig viser dissenserne i sagen, at et oprigtigt erindringsforbehold kan blokere for domfældelse.

5. Professionsansvaret er skærpet. Advokaters og forsvareres medvirken til klientens falske forklaring vurderes strengere end almindelig medvirken og kan udløse frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed efter [retsplejelovent § 138](#), jf. [straffeloven § 79](#) – jf. [SS-1565/2018-OLR](#) og [SS-707/2016-VLR](#). § 158's strafferamme åbner samtidig for tunge efterforskningsindgreb, jf. [SS-450/2019-VLR](#).

6. Følgevirkningerne er ofte tungere end straffen. Erstatning til statskassen for spildte efterforskningsudgifter, nedsættelse eller bortfald af erstatning for varetægtsfængsling på grund af egen skyld, udvisning med indrejseforbud og – efter [§ 164, stk. 5](#) – offentliggørelse af dommen på den forurettedes begæring udgør tilsammen en betydelig samlet retsfølge. Retsstillingen er aktuel: straffelovens kapitel 17 er konsolideret pr. 14. november 2025, og der er ingen vedtagne, endnu ikke konsoliderede ændringer til §§ 158-165.

Om afgrænsningen til beslægtede spor henvises til [vidnefritagelse](#) om vidnepligt og fritagelsesgrunde, [anke-af-straffedomme](#) om genoptagelse af domme bygget på falske forklaringer, [bedrageri](#) om falske erklæringer i forsikrings- og lånesammenhæng, [tavshedspligt](#) om embedsmænds oplysningspligt og [dommerinhabilitet](#) om rettens sammensætning.

LOV

[Retsplejelovent § 138](#)[Straffeloven § 158, stk. 1](#)[Straffeloven § 164, stk. 1, 5](#)[Straffeloven § 165](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom i sag om overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3	24.10.2008
	Landsretten · Østre Landsret stadfæster betinget fængsel til to politiledere for falsk forklaring i Tibet-sagen	29.10.2025
	Landsretten · Dom for falsk anmeldelse af voldtægt - ubetinget fængselsstraf	22.08.2023
	Landsretten · Landsretten stadfæster dom for falsk forklaring og udvisning af rumænske EU-borgere	08.04.2021

Landsretten · Dom for falsk forklaring om førerens identitet	26.11.2020
Landsretten · Landsretten tillader anvendelse af telefonsamtaler som bevis i sag om falsk forklaring for retten	03.05.2019
Landsretten · Advokat dømt for medvirken til falsk forklaring - 4 måneders betinget fængsel og frakendelse af advokatret	21.11.2018
Landsretten · Advokat dømt for falsk forklaring i retssag	17.08.2016
Byretten · Frifindelse for falsk anmeldelse af voldtægt - retten kunne ikke udelukke reelt overgreb	11.09.2024
Byretten · Dom for falsk forklaring i Tibet-sagen: To politifolk dømt for vildledende oplysninger	01.11.2023
Byretten · Dom for falsk forklaring i Retten i Herning vedrørende ansættelsesforhold	14.12.2021

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Retsplejelovent § 138		Retsplejelovent § 171	stk. 1-3
Straffeloven § 158	stk. 1-3	Straffeloven § 159	stk. 1, 2
Straffeloven § 161		Straffeloven § 163	
Straffeloven § 164	stk. 1-5	Straffeloven § 165	

MATERIALE Citerede afgørelser

65 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

4

15.05.2025	Højesteret afviser tilståelsesrabat for tilståelse afgivet under ankesag	10085-11818
07.10.2015	Højesteret ændrer landsrettens kendelse: Advokat fritages for at afgive vidneforklaring i dødsboskiftesag	672-767
19.03.2013	Erstatning efter varetægtsfængsling: Nedsættelse pga. egen skyld ved urigtige forklaringer (Sag 338/2012)	338-2012
24.10.2008	Højesterets dom i sag om overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3	3298-3927

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

21

29.10.2025	Østre Landsret stadfæster betinget fængsel til to politiledere for falsk forklaring i Tibet-sagen	10805-13873
10.06.2025	Falsk anmeldelse af voldtægt: Straffastsættelse ved selvangivelse og tilståelsessag	S-0301-25
22.08.2023	Dom for falsk anmeldelse af voldtægt - ubetinget fængselsstraf	AM2023.08.22Ø
28.02.2023	Fængselsstraf for førerskifte under kørsel, falsk anklage og gentagne kørsler uden førerret	S-2287-22
09.11.2022	Landsretsdom om forsikringssvig og falsk anmeldelse af indbrud efter fund af "stjålne" genstande	S-1168-21
08.09.2022	Erstatning for uberettiget varetægtsfængsling nedsat til en tredjedel på grund af egen skyld ved falsk forklaring om faldulykke	S-0266-21

08.04.2021	Landsretten stadfæster dom for falsk forklaring og udvisning af rumænske EU-borgere	V.L. S-1484-20
26.11.2020	Dom for falsk forklaring om førerens identitet	93-107
03.05.2019	Landsretten tillader anvendelse af telefonsamtaler som bevis i sag om falsk forklaring for retten	518-600
21.11.2018	Advokat dømt for medvirken til falsk forklaring - 4 måneders betinget fængsel og frakendelse af advokatret	978-1179
03.10.2018	Domfældelse for falsk erklæring på tro og love i indfødsretssag, men straf bortfalder grundet sindssygdhed	S-630-18
13.10.2017	Falsk anmeldelse og forsøg på bedrageri over for forsikringsselskab ved fingeret indbrud i restaurant	AM2017.10.1302
17.08.2016	Advokat dømt for falsk forklaring i retssag	994-1198
24.05.2016	Ubetinget fængselsstraf for falsk forklaring ved retten	658-751
16.11.2011	Kære vedrørende vidneforklaring i straffesag	3137-3728
01.09.2011	Stadfæstelse af dom for overtrædelse af straffelov og våbenlovgivning	2649-3156
14.01.2010	Dom for spirituskørsel og falsk forklaring - straffens udmåling og gentagelsesvirkning	2593-3089
07.04.2009	Dom for falsk anklage om voldtægt; betinget fængselsstraf og erstatning til statskassen	7128-8563
11.06.2008	Stadfæstelse af pålæg om vidneforklaring for advokat i sag om ægtepagts gyldighed	7136-8574
18.02.2008	Dom i sag om falsk forklaring og overtrædelse af færdselsloven	3296-3925
07.02.2000	Landsretten stadfæster dom for falsk forklaring med ændring af straffens karakter	6258-7497
BYRETTE · FØRSTE INSTANS		18
05.09.2025	Betinget fængsel for falsk anmeldelse, forsikringsbedrageri og overladelse af bil til person uden kørekort	10070-11796
06.11.2024	Frakendelse af dansk indfødsret grundet svigagtig fortællelse af grov vold mod barn	9984-11683
13.09.2024	Frakendelse af dansk indfødsret: Fortællelse af vold og trusler under naturalisation vurderet i strid med internationale forpligtelser	10234-12015
11.09.2024	Frifindelse for falsk anmeldelse af voldtægt - retten kunne ikke udelukke reelt overgreb	9668-11282
13.11.2023	Dom for tyveri, falsk anmeldelse, våbenbesiddelse, narkotikabesiddelse, vold og hvidvask	4589-5512
07.11.2023	Falsk anmeldelse af voldtægt i Aarhus resulterer i betinget fængsel og erstatning	AM2023.11.07B
01.11.2023	Dom for falsk forklaring i Tibet-sagen: To politifolk dømt for vildledende oplysninger	4915-5926
11.01.2022	Sag om falsk vidneforklaring ved Retten i Herning	1885-2249
14.12.2021	Dom for falsk forklaring i Retten i Herning vedrørende ansættelsesforhold	1885-2247

28.10.2020	Dom for falsk anklage og besiddelse af euforiserende stoffer	86-98
16.10.2018	Tilståelsessag om falsk anmeldelse af kidnapning resulterede i betinget fængselsstraf	Rettens nr. 1463/2018
15.02.2016	Forsøg på påvirkning af vidneforklaring ved krænkelse af retssikkerheden	659-752
02.07.2015	T dømt for forulempelse af vidne (SL § 123) og falsk anklage (SL § 164) via anonym anmeldelse	3-2999/2015
15.02.2015	Forsøg på falsk vidneforklaring ved bykro i Haslev	659-753
08.04.2011	Dom for falsk forklaring og ulovlig våbenbesiddelse	2614-3114
05.11.2010	Dom for falsk vidneforklaring i forbindelse med terrørsag i Østre Landsret	3649-4371
09.04.2008	Dom for bedrageri og falsk anmeldelse med udvisning	5401-6478
27.11.2000	Dom for falsk forklaring i retten	6257-7496

KLAGENÆVNET FOR UDBUD · NÆVN / KLAGEINSTANS

21

16.07.1999	Klage over tildeling af kontrakt om affaldsindsamling trods manglende prissætning og sammenblanding af kriterier	98
09.06.1999	Klage over manglende EU-udbud ved indkøb af affaldsbeholdere afvist	98
28.05.1999	Klage over ulovlig direkte tildeling af rengøringskontrakt og manglende sammenlægning af ydelser	98
18.03.1999	Afvisning af klage over udbud af forbrændingsanlæg grundet manglende bevis for forskelsbehandling	98
09.03.1999	Afgørelse om annullering af DSB's udbud af håndterminaler efter modtagelse af uanmodet tilbud	98
08.03.1999	Klage over afvisning af tilbud og mangelfuld begrundelse i udbudssag om ingeniørydelser	98
01.03.1999	Afvisning af tilbud på grund af referenceprodukt var i strid med udbudsreglerne	98
21.01.1999	Kommune handlede delvist i strid med udbudsregler ved tildeling af rengøringskontrakter	98
04.12.1998	Klage over manglende henvisning til europæisk standard i udbud af affaldsbeholdere	98
03.12.1998	Klage over udbud af Minimetroen: Ulovlig solidarisk hæftelse i separate kontrakter	98
27.11.1998	Klage over udbud af handicapkørsel: Identifikation af tilbudsgiver og kontrol af oplysninger	98
23.11.1998	Klage over prissætning af forbehold og forhandling med tilbudsgiver i offentligt udbud	98
10.11.1998	Udbud af handicapkørsel: Valg af direktiv og lovligheden af efterfølgende forhandlinger	98
28.09.1998	Manglende oplysning om dispensation fra krav til affaldsbeholdere i udbud	98

21.09.1998	Klage over manglende EU-udbud af affaldsbeholdere: Spørgsmål om renovationsselskabs udbudspligt	98
18.09.1998	Klage over Frederiksberg Kommunes anvendelse af kontroltilbud og spørgefrister i udbudssag	98
31.08.1998	Klage over tildeling af kontrakt for affaldsbeholdere i Ringsted Kommune afvist	98
03.07.1998	Afvisning af klage over udbud af buskørsel opdelt i pakker og accept af tilbud med oplysning om forsinket levering af busser	98
02.07.1998	Ulovlig ændring af ansvarsvilkår i delaftaler og indgåelse af for mange rammeaftaler	98
01.07.1998	Udelukkelse fra prækvalifikation på grund af påstået inhabilitet var i strid med Tjenesteydelsesdirektivet	98
08.06.1998	Kommunes fornyelse af rengøringskontrakt uden EU-udbud var ulovlig	98
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
13.12.2024	Uenighed om synlighed af skiltning ved fejlindstillet p-skive på privat parkeringsområde	park-4371